

mede zijn deze aandoeningen zeer juist omschreven. De stomme kan nòch intoneeren, nòch articuleeren. Hij is niet in staat, om door middel van de spraak zijn gedachten te uiten. Hij zwijgt dus. Maar daarmee is de term „hysterisch zwijgen” niet gerechtvaardigd; want er zijn wel degelijk hysterischen, die zwijgen en toch niet stom zijn, bijv. een sombere hystericus, die hardnekkig zwijgt, omdat hij geen lust tot spreken heeft. Zulk een lijdt aan „hysterisch zwijgen”, maar geenszins aan mutismus hystericus. Nog ongeschikter is de term „hysterisch fluisteren”. Denkt men daarbij niet aan een ongelukkige, die ten gevolge van zijn zenuwlijden het slachtoffer is van een onbedwingbare neiging, om voortdurend te zitten fluisteren! Maar Schrijver bedoelt met deze uitdrukking een gewone stemmeloosheid, een hysterische aphonie!

Amsterdam, Mei 1895.

H. BURGER.

INGEZONDEN.

OVER HET NUT VAN EEN STERFTE-ALTAS VOOR NEDERLAND.

In de vergadering van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst deed de Commissie voor de statistiek het voorstel om het uitgeven van een sterfte-atlas over 1875—1890 voor te bereiden. Van de uitkomsten van deze voorbereiding is in dit *Tijdschrift* nog niets bekend geworden, doch het is Schr. bekend, dat die zaak niet van de baan is en het komt hem wenschelijk voor, met een enkel woord het nut te betoogen van een cartographische voorstelling in den zin van de bedoelde commissie. Iedereen, die wel eens tabellen heeft bewerkt of sterftecijfers heeft vergeleken, heeft ook ondervonden, dat dit een zeer tijdroovend en vervelend werk is, en dat getallen door een aantal menschen gemakkelijk vergeten worden, is eveneens een oude ervaring. Veeleer blijven graphische voorstellingen in het geheugen bewaard. Hij, die bijv. op de Hygiënische Tentoonstelling te Berlijn de cartographische voorstelling van de kindersterfte in Duitschland heeft gezien zal niet gemakkelijk vergeten, dat de twee het donkerst gekleurde streken het Beyersche Hoogland en Saksen waren; hij, die in het verslag van het Internationale Hygiënisch Congres te 's-Gravenhage de kaarten van Nederland over het drankgebruik heeft gezien, zal zich steeds herinneren, dat in Limburg met het grootst aantal kroegen de kleinste hoeveelheden spiritus per hoofd wordt geconsumeerd. Het nut van graphiek en dus ook van cartographiek is dan ook niet te miskennen. Onze Regeering nu doet daaraan al zeer weinig en onze gemeenten en provinciën hebben daar blijkbaar ook niet veel voor over. Ziet men de buitenlandsche verslagen met graphische voorstellingen, dan is men veeleer en veel gemakkelijker in staat zich een denkbeeld te vormen bijv. van de verspreiding eener besmettelijke ziekte, van den

loop eener epidemie in de opvolgende weken enz. dan bij ons Staatsverslag zonder graphiek of althans met een zeer bescheiden gebruik van dit hulpmiddel.

Hoe noodig het is zulke verslagen als het ware begrijpelijk te maken, blijkt telkens als men ziet, dat ze in den tegenwoordigen vorm weinig bestudeerd worden. Toch is een zeker inzicht in bestaande verhoudingen noodzakelijk, zal men het geld verkrijgen om ze desgevorderd te verbeteren. Doch behalve dit populariteits-argument (s. v. v.) is er nog een ander en dat hoorde ik eens te berde brengen door een der bekwaamste statistici in het land. Een sterftekaart geeft den ernstigen onderzoeker met een oogopslag aan, waar de meest afwijkende gemeenten zijn gelegen en bespaart hem veel tijd bij het onderzoek naar de oorzaken dezer afwijkingen.

Nu heeft onze Maatschappij zich in vroeger tijd verdienstelijk gemaakt door het uitgeven van dergelijke cartographische voorstellingen over 1841—1860 en 1861—1875 en het is dus in de toen ingeslagen richting, dat de Commissie haar thans wil zien voortgaan.

Of het gewenscht is, dat er weder een atlas wordt uitgegeven en niet veeleer een kaart voor het geheele land, zooals de voortreffelijke kaart der kindersterfte in 1886 door het departement van Binnenlandsche Zaken over 1880—1885 gepubliceerd;

of het niet beter zou zijn slechts 5 jarige tijdperken in kaart te brengen bij de vele veranderingen, die in een aantal gemeenten plaats grijpen;

of het tabellenwerk van den atlas van de Maatschappij thans niet achterwege kan blijven, nu de Regeering in jaarverslagen en vijfjarige overzichten der sterfte het meeste al heeft gedrukt;

of het wel noodig en gewenscht is, STARING'S geologische kaart als het grondpapier voor de graphiek der sterfte te gebruiken en daardoor aan één factor van de volksgezondheid zóó'n groote beteekenis toe te kennen en de uitgave zeer veel duurder te maken;

ziedaar zoovele détailvragen, die de Commissie zal hebben te overwegen, en van wier beantwoording ongetwijfeld ook de hoogte van het crediet, hetwelk zij van de Maatschappij zal vragen, zal afhangen.

Juni 1895.

R. H. SALTET.

Waarde Gérant!

Ik zou na het laatste schrijven van Prof. FORSTER op blz. 1162 alle reden hebben om hem het laatste woord te laten, ware het niet dat er een onjuiste voorstelling in voorkomt die voor den oppervlakkigen lezer behoort te worden toegelicht. FORSTER stelt het nu voor alsof ik de aanvaller geweest ben en beweert „dat ik zonder argumenten zijn onderzoek heb verdacht „gemaakt”. Ik begrijp inderdaad niet hoe Prof. FORSTER heeft kunnen voorbijzien, dat de aanval van hem (BASENAU) is uitgegaan en dat mijn grief voornamelijk deze was, (zie blz. 1038): dat mijn onderzoekingen werden aangevallen met doctrinaire praatjes, maar zonder zakelijke argumenten en zonder dat de aanvallers de zaak zelf hadden onderzocht. Hoe ik nu een onderzoek dat FORSTER (BASENAU) niet gedaan heeft, maar had behooren te doen, zou